

Tahrik Edebiyatı 28 Şubat

Hukuksuzluğunu Örtmeye Yeter mi?

Haksöz

Türkiye'de 28 Şubat ile birlikte siyasal toplumsal hayat bütünüyle kuşatılmış durumda. Kışla mantığını bireylerin gündelik hayatlarına kadar indirgeyen militarizasyon sürecini kalıcı kılma, süreklileştirme çabaları sürüyor. Kuruluşu itibarıyla ordunun siyaseti yönlendirme aracı olarak tasarlanan fakat malum süreçte bununla da yetinmeyip doğrudan yönetme fonksiyonuna sıçrayan MGK burada da başrolde. Gerek toplum, gerek seçimle teşekkül etmiş siyasi kurumlar yönlerini ancak, nelerin olabileceği, nelerin olamayacağına dair MGK tarafından irad edilen fetvalarla bulmaya çalışmakta. Anayasa değişikliği tasarılarından RTÜK'ün yapısına ilişkin yeni düzenlemelere kadar gündemdeki her konu öncelikle MGK, dolayısıyla ordu perspektifinden ele alınıyor.

Koltuğunu büyük ölçüde 28 Şubat'ın oluşturduğu iklime borçlu olan hükümet yine aynı iklimin getirdiği olağanüstü sessizlik ortamında icraatını sürdürüyor ve velinimetinin bir dediğini de iki etmiyor. Onbaşılıktan terhis olduğuna kimseyi ikna etme şansı bulunmayan Mesut Yılmaz'ın arada bir yaptığı belagat dozu yüksek çıkışları da saymazsak koalisyon hükümeti aynen bir memurlar topluluğu görüntüsünde. Hükümete düşen tek şey, siyasetin MGK, ekonominin İMF tarafından belirlendiği bir güzergahta dümene sıkıca sarılmaktan ibaret. Yapılan her icraat, hatta sarfedilen her söz 'askeri kızdırmama' endişesini yansıtıyor. Her şey yazılı olmamakla birlikte askerin gönlünü hoş tutma ve onayını alma şeklinde yasalar, anayasalar üstü bir kurala göre biçimlendiriliyor.

Silahlı bürokrasi neredeyse tüm yetkilere sahip fakat hiçbir sorumluluk taşımayan bir üstün güç konumunda. Hesap vermez, sorgulanamaz hatta eleştirilemez bir güç bu. Susurluk gündem olur, herkes herkesi suçlar ama işin ucu JİTEM'e, general Veli Küçük'e dokundu mu, konu anında kapanır. Kayıp silah konusu büyür, Batmangate yakıştırmalarına konu olur. Ne zamana kadar? Ta ki, Jandarma komutanlığının 'silahlar bizde' açıklaması ile tartışmaya son noktayı koymasına dek. Memurları, işçileri, dar gelirli kesimleri ezdikçe ezen vahşi bir ekonomik program 'biraz fedakarlık' yalanıyla meşrulaştırılmaya çalışılır, tasarruf adı altında devletin temel sorumlulukları bir kenara bırakılırken, bir yandan ise hiç durmadan milyarlarca dolarlık yeni silah alım ve mevcutları modernize etme ihaleleri açılması garabeti 'ordumuzun ihtiyacı' şeklinde iki kelimelik bir açıklamayla örtülür.

Askerlere yönelik en küçük bir suçlama, ima yoluyla bir eleştiri hatta soru yüzünden insanların siyasi geleceklerinin bitirilmeye çalışıldığı fakat diğer yandan başbakana söven, milletvekillerini, belediye başkanlarını tehdit eden üniformalıların terfian ödüllendirilebildiği bir ülke burası. Burada icabında hükümeti eleştirebilirsiniz, meclisi, cumhurbaşkanını eleştirebilirsiniz ama ordu hiyerarşisinde hangi basamakta bulunursa bulunsun üniformalı bir zatı eleştirmek bağışlanmaz bir suç telakki edilmekte. Ne muvazafıllıkları döneminde, ne emekli olduktan sonra, ne yaşadıkları sırada, ne de ölümlerinde ordu mensuplarına yönelik en küçük bir rahatsızlık ifadesi anında alarm çanlarının çalmasına yol açmakta. Yaşayanları yaşadıklarına pişman eden bir zihniyet kendi ölümleri hakkında hislerimize bile ipotek koyma derdinde.

Günün Gerekçesi: Akit'in Manşeti

28 Şubat'ın sembol isimlerinden Güven Erkaya'nın ölümünün ardından kopartılan gürültü bu tavrın taze bir örneği. Akit'in yayınıyla başlayan yeni bir şey yok aslında. 'Akit'in münasebetsizliğinin doğurduğu infial' görüntüsü altında yapılan şey düpedüz cıvataları sıkma

ameliyesi. Bir had bildirme operasyonu, ayaklarınızı denk alın mesajı. 28 Şubat ile birlikte iktidar üzerindeki hakimiyetini iyice belirginleştiren, söz sahibi olmakla yetinmeyip, iktidar tekeli oluşturmaya yönelik silahlı bürokrasi arada bir bu tür hatırlatmalar yapmayı alışkanlık haline getirmiş görünüyor. Her defasında uygun bir gerekçe bulunarak ilgili tüm kesimlere gerekli hatırlatma yapılmış oluyor. Bugüne dek neler gerekçe olmadı ki: politikacıların konuşmaları, siyasal kültürel etkinlikler, çeşitli olayların yıldönümü vesilesi ile yapılan açıklamalar, yasa tasarıları vs. Bugün için uygun gerekçe Akit'in manşeti. İhtiyaç halinde yeni gerekçeler bulunacağından kimsenin kuşkusu olmasın!

Bu itibarla Akit'in tavrını kritik etmeye dönük tartışmaların ne anlamı, ne de faydası var. Sorun Akit'in ne yazdığı, ne yazmadığı değil. Vaziyet aynıyle kuzuyu yemeye niyetli kurdun 'suyu bulandırıyor' bahanesini andırıyor. Dolayısıyla asıl faaliyet alanları asker yalakalığı yapmaktan ibaret siyaset ve medya çevrelerinin işbirlikçi tutumlarından rahatsız olmakla birlikte, hakim gücün ölçsüz ve aşırı alıngan hiddetinden çekinen ve bu insiyakla iki tarafa da eleştirel yaklaşma görüntüsü veren çevrelerin tutumu belki 'reel' ama asla adil değil ve hakikati yansıtmaktan çok çok uzak. Ülkede estirilmekte olan faşizan terör ortamını sorgulamak yerine eleştirinin odağına Akit'in tutumunu yerleştirmek ve 'tahrik etmemeliydi', 'medya tavrına, diline uygun düşmüyor' ve benzeri eleştiriler yöneltmek samimiyetten uzak yaklaşımlardır.

Ortada doğal bir medya ortamı mı var ki, medya dilinden bahsediyoruz? Baskılar, sindirmeler, uyduruk suçlamalarla gerçekleştirilen gözaltılar, keyfi ölçülerle verilen cezalar toplatmalar ve benzeri usullerle sıkılaştırılan otorite kıskacı normal bir yayın ortamının işaretleri midir? Ve ülkenin bütününe musallat olmuş cenderenin muhalif basın alanına yansıyan bu yüzü ile sürekli muhatap olan insanlardan soğukkanlı bir yayıncılık beklemek makul mü?

Kurumsallaşmış Hukuksuzluğa 'Tahrik' Kılıfı

Tahrik edebiyatı ise tam bir açmaz. Silahlı bürokrasi adeta tahrik olmaya koşullanmış gibi. Nelerin tahrik nedeni sayılacağı yerine nelerin sayılmayacağını sıralamak muhtemelen daha kısa bir liste oluşturacaktır. Bir gazetenin manşetinin silahlı bürokrasiyi harekete geçirmesi; ardı ardına zehir zemberek açıklamalar yayınlamaya sevk etmesi; bu 'açıklamalarla' artık kanıksanmaya başlanmış, daha doğrusu kanıksatılmış gayri hukuki konum belirlemelerinin tazelenmesi; dış düşmanlar, iç düşmanlar, hainler, kirli emeller, koparılması gereken diller, kafalar ve benzeri türden şablonların canlandırılarak yargılama ve mahkum etme süreçlerinin işletilmesi ve tüm bu tablonun tahrikle falan açıklanmaya çalışılması garip, hem de çok garip.

Bugün cenaze gerginliği üzerine bol miktarda başvurulmuş tahrik kavramı Türkiye siyasetinde özellikle askerlerin tavır ve hareketlerini izah/meşrulaştırma sadedinde hep kullanılagelen bir kavram. Çizilen tabloya bakılırsa, aslında askerler hiç bir zaman kendi rutin işlerinin dışına çıkmak istemiyorlar ama sürekli olarak birileri veya bir takım eylemler onları tahrik edip, tepki vermeye, tavır almaya zorluyor. Onlar da ne yapsınlar, çaresiz, bazen sert açıklamalar yayınlamak, bazen muhtıra vermek, kimi zaman da darbe yapmak mecburiyetinde kalıyorlar! 27 Mayıs'tan 12 Mart'a, 12 Eylül'den 28 Şubat'a bu durumun pek çok örneği bulunmakta. Başbakanların irticai güçleri cesaretlendiren konuşmaları, tırmanışa geçen işçi ve öğrenci eylemleri, mecliste cumhurbaşkanının bir türlü seçilememesi, önce Konya'da ve yıllar sonra Sincan'da tertiplenen Kudüs günü kutlamaları, Erzurum'da sahnelenen bir tiyatro oyunu, başbakanlığı sırasında Mesut Yılmaz'ın Çevik Bir'i ima yoluyla suçlaması, FP'li yönetici, milletvekili ve belediye başkanlarının birçok beyanları, hatta kendilerine atfen basında çıkan haberler...

Anlaşılabileceği üzere tahrik listesi alabildiğine uzun ve ayrıntılı. Dolayısıyla son olayda Akit'in manşetinin tahrik nedeni olup olmamasını tartışmak yerine, bu her an tahrik olmaya hazır hali sorgulamak daha anlamlı bir iş olacaktır. Aksi halde işbirlikçi çevrelerin gündemleştirdiği

'aslında siyasetin dışında kalmak istemelerine rağmen askerlerin sorumsuz politikacılar ve gafil/hain siviller yüzünden politika sahnesine müdahil olmak zorunda kaldıkları' şeklindeki meşrulaştırma formülü bir biçimde yeniden üretilmiş olur.

Hedef: Diktatörlüğü Kalıcılaştırmak

Erkaya'nın cenazesi üzerine ortaya çıkan tartışma bu tutumun izlerini sunmaktadır. Bir kısmı kendini İslami sıfatıyla adlandıran, bir kısmına ise arzu etmediği halde bu sıfat yakıştırılan basın yayın organlarının meydana gelen duruma dair yaklaşımlarına bakıldığında iki tarafa da uzak durmak gibi bir endişenin öne çıktığı görülmektedir. Kendilerinin farklı olduğunu, Akit'in yayını tasvip etmediklerini ve bir kefeye konulmak istemediklerini münasip bir lisanla aktarma telaşına kapılmışlardır. Ama nafile! Belki bu yaklaşımları medyadaki kimi refiklerinin hoşuna gidebilmekte ama egemenler nezdindeki statüleri hiçbir biçimde değişmemektedir. Nitekim bunun örnekleri hep görülmüştür. Cenaze töreninin yapılacağı camiye girişin bile kimlik kontrolüne tabi tutulması ve 'düşman' bellenen basın yayın organlarının hiçbir çalışanının sokulmaması toptancı tavrın değişmeyeceğinin kanıtıdır.

Görüntü iki açıdan ayrıca dikkat çekicidir. Bir, basın özgürlüğünden bolca söz edildiği bugünlerde yaptıkları yayınlarla komutanları memnun edemeyen gazetecilerin haber yapmalarının engellenmiş olması ülkede basın özgürlüğünün sınırının ne kadar görelî olabileceğini ortaya koyan bir örnek olması açısından. İki, daha önce genelkurmay karargahına, askeri mahkemelere, orduvevlerine sokmama tavrının cenaze töreninin yapıldığı camiye de kapsar hale gelmesi haki rengin hakimiyetinin istenirse nerelere kadar yaygınlaştırılabileceğinin bir göstergesi olması açısından.

Hangi yetki ile camiye sokulmadıklarını ve ardı ardına yapılan açıklamalarda genel ve soyut ifadelerle tehdit edildiklerini sorgulamak yerine 'ortamı bu kadar germenin ülkeye yararı yok' pişkinliği ile davranmak yeni kötekleri celbetmekten başka bir sonuç vermeyecektir. Yaranma tavrının (ya da yaranma anlamına gelebilecek tavırların) fayda etmediği defalarca görüldü. Gerginlik olmasın yaklaşımı açıkça baskıcı statünün kabullenildiği, rıza gösterildiği şeklinde anlaşılmakta ve aykırı davranışlara daha büyük bir cüretkarlıkla saldırılmasına zemin teşkil etmekte.

Taktik: Cepheyi Büyütmek

Biz onlardan değiliz, akıllı uslu çocuklarız mesajı sadece zillet getiriyor. Saldırgan mekanizma tarafından dikkate bile alınmıyor. Niçin? Çünkü adı üstünde adamlar 'topyekün savaş' mantığıyla hareket etmekte. Topyekün savaş mantığında kalıntılara dahi tahammül edilmiyor. Ayrıca kendilerini yeterince güçlü gördüklerinden 'düşman' olarak algıladıkları safları bölme çabasını da bir zorunluluk olarak görmüyorlar. Bilakis karşı cepheyi bir miktar geniş tutmak, abartmak gerekiyor ki, tehdidin büyük olduğu, dolayısıyla önlemlerin de buna göre olması gerektiği bir zorunluluk olarak kabul görsün. Hatta zaman zaman İslami kesimle de sınırlamayıp, cepheye 'sözde demokratlar', 'irticanın ve bölücülüğün avukatlığını yapan sözde insan hakları savunucusu gafiller' ve benzeri ilaveler de yapılmak suretiyle ülkenin karşı karşıya bulunduğu tablonun ne kadar vahim olduğunun altı çiziliyor. Bunca hukuksuzluğun bunca saldırganlığın haklılaştırılabilmesi ve yandaşların motive edilebilmesi bu şekilde daha rahat sağlanabiliyor.

Karşı cephenin büyüklüğü ve karşılaşılan tehdidin ciddiyeti demogojisi egemenlerle aynı cephede buluşan çevrelerin iç dayanışmasını artıran bir unsur aynı zamanda. Böylece çirkinlikler, tutarsızlıklar es geçilebiliyor. Normal şartlarda savunulması imkansız şeyler bayraklaştırılabilir. Örneğin kara sevdâyla tutulmuşçasına Batı hayranlığıyla malul çevrelerin MGK'nın AB ile ilişkiler için sağlanması gerekli adımların atılmasına fren koyması karşısında sessizlikleri dikkat çekici.

Erkaya'nın cenazesi ile gündemleşen tartışma da gerektiğinde görmezden gelme tavrına açık bir örnek. Aman karşı cepheye malzeme vermeyelim kaygısıyla Güven Erkaya'nın şaibeli ilişkileri örtülmeye, gizlenmeye çalışılıyor. Kuvvet komutanlığı haricinde Erkaya için sadece başbakanlık danışmanlığı sıfatı kullanılıyor, emekliliğinden sonra holdinglerle girdiği ilişkiler atlanıyor. Ne Koç, ne de Korkmaz Yiğit'in holdinginde danışmanlık sıfatları üzerinde duruluyor. İlginç değil mi? Korkmaz Yiğit ismi her türlü kirlilikle birlikte anılıyor, mafya, çete ilişkilerinin odağında yer alıyor ama baş danışmanı ve yardımcısı Güven Erkaya pirüpak!

Konuyu ölüye saygı ya da saygısızlık çerçevesine oturtmak, hatta buna bir takım dini referanslar getirmek de açıkgozlükten başka bir şey değil. Herşeyden evvel ortada bir saygısızlık ya da hakaret yok. Gayet anlaşılır nedenlerle duyulan öfkenin 'hakkımızı helal etmiyoruz' gibi doğal bir tepki ile ifade edilmesine dahi tahammülsüzlük göstermek mutlak bir totaliterlik göstergesi. Eylemimiz, sözümüz kuşatıldı, şimdi de sıra hislerimizi teslim almaya mı geldi? Bu tahammülsüzlük işkence altında acı çeken kurbanına 'ne bağırıyorsun lan' diye çıkışan işkenceci tahammülsüzlüğü adeta.

Oniki, onüç yaşındaki kız çocuklarını okul kapılarında hüngür hüngür ağlatmaktan sadistçe zevk duyanların, namaz kıldıkları ya da eşlerinin başları örtülü olduğu için insanları bir yargısız infaz mekanizmasıyla ordudan atan ve bununla da yetinmeyip başka kurumlarda istihdamlarını engelleyerek açlığa sefaletle sürükleyenlerin, siyasi tutsakları tecrit hücrelerine tıkıp tüketmeyi planlayanların insanlıktan, saygıdan, dini değerlerden sözetmeye ne hakları olabilir? İşine geldiğinde, devlet güçlerine silah çekenlerin cenaze namazı kılınmaz deyip, hücre evlerinde öldürülen insanları dini tören yapılmaksızın gömeceksin, işine geldiğinde de ölüye saygıdan söz edeceksin!

28 Şubat Yüzyıllık Sistemin Özeti!

Ölü bahane, asıl saygı beklenen 28 Şubat. Zaten bu çeşitli biçimlerde ifade de ediliyor. Medyanın da cilalamasıyla bulaşıcı bir hastalık gibi modalaşan muhtıravari açıklamaların satır aralarında bu husus vurgulanmakta. Sanki eleştirmek bir suçmuş gibi, tehdit dozu yüksek, hukuk ve zeka seviyesi ise düşük söz konusu mesajlarda asıl hedefin 28 Şubat olduğunun altı çiziliyor ve her halükarda korunacağı yineleniyor. Böylece 28 Şubat da kutsallık galerisinde yerini alıyor. Zaten resmi ideolojinin en sevdiği uğraşlar düşman ve kutsal üretmek.

Resmi ideolojinin kutsal üretme merakının ne ölçüde iç tutarlılık içerdiği egemenlerin sorunu. Ama muhalif kimlik iddiasındaki çevrelerin, hassaten de İslamilik iddiasındakilerin iddialarıyla tutarlı tavırlar içinde olup olmamaları istesek de istemesek de hepimizi ilgilendiren bir sorun. Yukarıda üniformalı tahammülsüzlüğün şimşeklerini üstlerine çekmekten korktukları için garip şekillere giren 'İslami' basın yayın organlarının tutumlarının gerek ilkesel açıdan, gerekse de siyasi konjonktür açısından içerdiği yanlışlara dikkat çektik. Sözün burasında son tartışmada taraflardan biri konumuna oturan Akit gazetesinin siyasi perspektifine dair dikkat çeken bir hususa da değinelim.

Akit'in tavrında en ciddi zaaf noktası derin siyasal köklere uzanan olayları adeta kişiselleştirerek ele alması. Konu sürekli şu paşa bu paşa şablonuna sıkıştırılarak ele alınıyor. Kendi içinde tutarlı, ideolojik ve hiyerarşik bir iktidar mekanizması olarak ordu gerçeği atlanıyor. Bunun kısmen yargı karşısında kendini koruma aralığı bırakma şeklinde haklı bir kaygıdan, kısmen de siyasal perspektif bulanıklığından kaynaklandığını düşünüyoruz. Sonuçta 'iyi paşa-kötü paşa' oyununda birileri kötü paşa sınıfına sokulup, iyi paşaların geleceği günler umutla bekleniyor. Oysa 28 Şubat'tan beri yaşanan gelişmeler Güven Erkaya'nın İsraililere olan vefa borcuyla, Çevik Bir'in iktidar hırsıyla, veya başka isimlerin kişisel istek ve arzularıyla açıklanamayacak kadar kurumsal ve derin köklere sahip. 28 Şubat, kökleri yüzyıldan öteye uzanan ideolojik ve siyasal gelişmelerin bugüne yansıyan boyutu sadece. Bütünlüğü içinde sistemin güncelleşmiş bir özeti. Dolayısıyla 28 Şubat süreci denilen

hukuksuzluk ve sömürü çarkına karşı çıkmak öncelikle sistemi bütünlüğü içinde tanımak ve tavır almaktan geçiyor.

Haksöz Dergisi Sayı: 112 - Temmuz 2000

Kaynak: Tahrik Edebiyatı 28 Şubat Hukuksuzluğunu Örtmeye Yeter mi? - Haksöz